

درگذشتگان

و محل وثوق مردم استان کرمانشاه از همه طبقات و فرق و مذاهب شیعه و سنی بود و خدمات فراوان به مردم و روحانیت کرمانشاه نمود و از مراجع نجف مانند آیات عظام: شیخ حسین حلی، سیدجمال الدین گلپایگانی، میرزا آقا اصطهباناتی شیرازی و سیدیحیی یزدی، اجازه اجتهاد داشت.

آثار او عبارتند از:

۱. القضاء فی الاسلام
۲. صلاة مسافر
۳. منجزات المریض
۴. کتاب الصوم
۵. کتاب الإجارة
۶. حاشیة العروة الوثقی
۷. اصول عقائد حقه
۸. من و آقا موسی (چاپ شده) که شرح خاطرات او با مرحوم امام موسی صدر است.

آن عالم بزرگوار در ۹۰ سالگی، در روز سه شنبه ۷

قضایی، به تحصیل ادبیات و سطوح نزد علمای کرمانشاه، مانند آیات: شیخ حسین حاج آخوند و سیدمحمد میبدی پرداخت و پس از آن در سال ۱۳۲۰ ش به قم آمد و سطوح عالی را نزد حضرات آیات: مرعشی نجفی و میرزا محمد مجاهدی تبریزی فرا گرفت و سپس به دروس آیات عظام: آقای بروجردی (۶ سال در فقه و اصول) و امام خمینی (اصول) حاضر شد و بهره‌های فراوان برد و این همه ۱۴ سال به طول انجامید. در سال ۱۳۷۵ ق (۱۳۳۴ ش) رهسپار نجف اشرف شد و از محضر آیات عظام: حکیم، خوبی، شیخ حسین حلی، میرزا باقر زنجانی و دروس فلسفه مرحوم علامه شیخ صدرا یادکوبه‌ای استفاده فراوان کرد و پس از وفات والد بزرگوارش در سال ۱۳۷۷ ق / ۱۳۳۷ ش، بر حسب درخواست اهالی زادگاهش از مرحوم آیت الله حکیم، به کرمانشاه بازگشت و سمت نیابت و نمایندگی آیت الله العظمی بروجردی را بر عهده گرفت و در نهم ذی حجه ۱۳۷۷ ق از سوی معظم له به سرپرستی حوزه علمیه کرمانشاه و مدیریت مدرسه آیت الله بروجردی منصوب شد و به تربیت طلاب و تدریس منظم فقه و اصول پرداخت و آثار و مآثر بسیار از خود به یادگار گذاشت که عبارتند از: توسعه مسجد آیت الله بروجردی، تجدید بنای مسجد و حسینیه آیت الله حاج شیخ هادی، تأسیس کتابخانه جلیلی که آکنده از نسخه‌های چاپی و خطی نفیس است و همه آن وقف بر آستان قدس رضوی و فهرست نسخه‌های خطی آن هم منتشر شده است، احداث مسجد حاج عباسعلی زارعین.

آن مرحوم، مورد توجه علما و مراجع تقلید

آیت الله جلیلی کرمانشاهی

حضرت آیت الله آقای حاج شیخ عبدالجلیل جلیلی کرمانشاهی، عالم و فقیه بزرگ کرمانشاه بود.

فقیه سعید در سال ۱۳۰۲ ش (۱۳۴۲ ق) در کرمانشاه، در بیت علم و تقوا و فضیلت و فقاہت زاده شد. پدرش فقیه بزرگ غرب ایران حضرت آیت الله حاج شیخ هادی جلیلی (۱۲۸۸ - ۱۳۷۷ ق)، از شاگردان آیات عظام: آخوند خراسانی و شیخ الشریعه اصفهانی و صاحب ارشاد الانظار در تتمیم کشف الاسرار و او فرزند فقیه بزرگ آیت الله شیخ عبدالرحیم بن عبدالرحمن بن عبدالاحد بن آیت الله عبد الجلیل کرکوکی جلیلی (۱۲۳۲ - ۱۳۰۵ ق)، از شاگردان آیات عظام: صاحب جواهر، شیخ مهدی کاشف الغطاء، شیخ راضی نجفی، شیخ حسن کاشف الغطاء، شیخ علی کاشف الغطاء و سیدعلی بحر العلوم، صاحب برهان قاطع و نویسنده کتاب‌های بسیار مانند کشف الاسرار در شرح دژه بحر العلوم، لمعات الانوار، دقائق الاصول، سر الاسرار و جد اعلايش آیت الله شیخ عبدالجلیل حائری کرمانشاهی، از اعظم شاگردان وحید بهبهانی بوده است.^۱

وی از ناحیه مادر هم به فتحعلیشاه قاجار نسب می‌برد و مادرش، نواده حاکم کرمانشاه، محمدعلی میرزا دولتشاه فرزند فتحعلیشاه قاجار بود. معظم له پس از تحصیلات جدید و اخذ دیپلم، وارد دانشکده حقوق دانشگاه تهران شد و افزون بر اخذ لیسانس علوم

۱. گنجینه دانشمندان؛ شریف رازی؛ ج ۶، ص ۳۶۱-۳۶۶.

و مقالات متعدد فقہی، کلامی و تفسیری و تأسیس مؤسسه فقہی «بقیة الله الاعظم» (عج) که گروه بسیاری از طلاب و فضلا را پرورش داده و خدمات فراوان به ساحت علم و فقاہت نموده است، پرداخت.

سرانجام در بی سکتہ، بیمار و خانہ نشین شد و با این همه، دست از تلاش علمی و مباحثہ فقہی و رسیدگی به حال دوستان و شاگردان و طلاب و فضلاء خرم آبادی بر نداشت و در این میان به ضایعہ فقدان فرزند برومندش مرحوم حجت الاسلام و المسلمین حاج سیدمهدی طاہری (م ۲۹ مهر ۱۳۸۹ش) هم مبتلا شد و بر آن صبر نمود. از او کتاب خاطرات هم به چاپ رسیده است.

آثار عبارتند از:

۱. کتاب البیع (۲ ج) (تقریرات درس فقہ امام خمینی)
۲. خاطرات (۲ ج)
۳. اسلام و مسائل اجتماعی (درس های آیت الله مکارم شیرازی)
۴. جهاد در قرآن
۵. رسالۃ فی صلۃ الرحم و قطیعتھا
۷. مسالۃ ولایۃ الفقیہ فی کلام الشیخ الانصاری
۸. ولایت فقیہ و حاکمیت ملت
۹. منابع مالی اسلام در حکومت اسلامی
۱۰. تفسیر سوره یوسف

محقق داماد و ابوالقاسم خزعلی (مکاسب)، شیخ عبدالجواد جبل عاملی و سیدمحمدباقر سلطانی (کفایہ) فراگرفت و پس از آن به درس خارج فقہ و اصول آیات عظام: آقای بروجردی (۲ سال)، امام خمینی، سیدمحمد محقق داماد، آقای گلپایگانی و سیدحسن فرید اراکی و حاج آقا مرتضی حائری و دروس حکمت و فلسفہ

حضرات: علامہ طباطبایی و شهید مرتضی مطہری (اسفار)، جوادی آملی (اشارات و الہیات شفاء)، سیدمصطفی خمینی و ابراہیم امینی (شرح منظومہ) حاضر شد و بهره های فراوان برد. او همزمان با تحصیل، به تدریس سطوح عالیہ، تألیف و همکاری با مجلات حوزه علمیه قم: مکتب اسلام و مکتب تشیّع، تبلیغ دین در شهرهای مختلف و سخنرانی های پرشور پرداخت. با شروع نهضت اسلامی مردم ایران به رهبری امام خمینی، او به ترویج و تبلیغ پیام مرام امام پرداخت و در خرم آباد، سخنرانی هایی ایراد کرد و از شهری به شهر دیگر می رفت و همه جا در ارتباط مداوم و تنگاتنگ با امام و علما و مراجع حوزه علمیه قم بود و بارها بازداشت و زندانی و تبعید به انارک یزد و سقز شد و در پای تمام اعلامیہ های «جامعہ مدرسین حوزه علمیه قم»، نام و امضای وی به چشم می خورد. پس از پیروزی انقلاب هم، در تثبیت و احکام نظام اسلامی، از همه توان خویش بهره برد و به عنوان نماینده امام در سپاہ پاسدان انقلاب اسلامی، نماینده مردم استان لرستان در مجلس خبرگان قانون اساسی، نماینده امام در پاکستان، نماینده امام در امور حج (خرداد ۱۳۶۰)، نماینده مردم لرستان در مجلس خبرگان رهبری (از دوره اول تا دوره چهارم)، امام جمعہ موقت تهران (۱۳۷۸)، عضویت در شورای نگهبان و ریاست مجمع فقہی شورای نگهبان و عضو هیأت رئیسه مجلس خبرگان، برگزیده شد و افزون بر آن در حوزه علمیه قم به مباحثہ کمپانی و دستہ جمعی با آیات: محمد مؤمن، مرحوم ربّانی املشی، مرحوم حاج حسن آقا تهرانی و سیدمحمد ابطحی کاشانی، تدریس سطوح عالیہ و خارج فقہ و اصول، تألیف کتب

آبان ۱۳۹۲ش (۲۳ ذی الحجّۃ ۱۴۳۴ق) چشم از جهان فرو بست و پیکر پاکش در روز پنجشنبه ۹ آبان با حضور هزاران نفر از مردم استان کرمانشاہ تشییع و پس از نماز حجت الاسلام و المسلمین آقای حاج شیخ مصطفی علما بر آن، در حسینیه جلیلی به خاک سپرده شد و فقدانش، اثری عمیق بر دل های مردم کرمانشاہ نهاد.

آیت الله طاہری خرم آبادی

بیت رفیع و پرسابقہ و عالم پرور طاہری، یکی از بیوت علمی خرم آباد است که شخصیت های بزرگی مانند حضرات: آیت الله حاج سیدابوطالب طاہری و فرزندش حجت الاسلام و المسلمین حاج سیدمحمد صالح طاہری و آقایان: حاج سیدحیدر و حاج سیداحمد طاہری از آن برخاستند و اینک، چراغ علم و دانش در این بیت عمیق و عریق، همچنان روشن است. یکی از دانشوران و فرزندان این خاندان، مرحوم آیت الله آقای حاج سیدحسن طاہری خرم آبادی بود.

فقید سعید در اول خرداد ۱۳۱۷ش (۲۲ ربیع الاول ۱۳۵۷ق) در خرم آباد، در بیت علم و فضیلت زاده شد. پدرش آیت الله حاج سیدحیدر طاہری (م ۲۲ شعبان ۱۳۶۶ق) و عمویش آیت الله حاج سیداحمد طاہری، هر دو از شاگردان آیت الله العظمی حاج شیخ عبدالکریم حائری و از دوستان و ارادتمندان حاج شیخ محمدتقی بافقی بودند.^۲

آن مرحوم در کودکی (۹ سالگی) پدر از دست داد و گرد تیمی بر سرش نشست؛ اما پس از پایان تحصیلات ابتدایی، به مدرسه علمیه کمالیہ رفت و ادبیات را آموخت. سپس همراه مادرش که از خاندان اشعریین قم است، به قم آمد و سطوح را نزد آیات: اکبر هاشمی رفسنجانی (حاشیہ ملا عبدالله)، حسین شب زنده دار (معالم و مطول)، سیدحسین جزایری خرم آبادی، شیخ حسین باقری کنی و شیخ محمدتقی ستوده اراکی (شرح لمعہ)، ناصر مکارم شیرازی و جعفر سبحانی و علی مشکینی (رسائل)، سیدعلی

۲. گنجینه دانشمندان؛ شریف رازی؛ ج ۵، ص ۲۷ - ۲۸.

۱۱. پاسخ به شبهات وهابیت (۵ ج)
 ۱۲. کتاب الخمس (در دست چاپ)
 ۱۳. ذبائح اهل الكتاب (آماده چاپ)
 ۱۴. رساله فی عموم حجیة البینة (غیر چاپی)
 ۱۵. رساله فی مقدار المهر (غیر چاپی)
 ۱۶. امامت و رهبری

آن مرحوم در ۷۵ سالگی، پس از سال‌ها بیماری و خانه‌نشینی، در روز شنبه ۱۶ شهریور ۱۳۹۲ ش (اول ذی قعدة ۱۴۳۴ق) بدرود حیات گفت و در پی آن در استان لرستان، سه روز عزای عمومی اعلام و پیکر پاکش پس از تشییع با شکوه و نماز آیت‌الله العظمی شبیری زنجانی بر آن، در جلو مسجد، بالا سر حرم حضرت معصومه (س) به خاک سپرده شد.

آیت‌الله لاجوردی قمی

حضرت مستطاب آیت‌الله آقای حاج سیدمهدی حسینی لاجوردی قمی، یکی از علما و کتابشناسان و نسخه‌شناسان نامی قم بود.

آن مرحوم، در سال ۱۳۰۵ش (۱۳۴۵ق)، در قم، در بیت علم و فضیلت و شرافت زاده شد. پدرش زبده‌الاخیار حاج سیدابوالفضل لاجوردی (فرزند حجت‌الاسلام حاج سیدعباس فرزند حجت‌الاسلام حاج سیدمحمدطاهر حسینی کاشانی) و مادرش صبیّه حجت‌الاسلام و المسلمین حاج سیدعباس فقیه رضوی مبرقی قمی (۱۲۹۵-۱۳۳۵ق)، از فضلی نامی قم و ابوالزوجه حضرات آیات: سیدشهاب الدین مرعشی نجفی، فاضل قفقازی، شیخ محمد کرمی اهوازی و داماد آیت‌الله حاج سیداحمد طباطبایی قمی (م ۱۳۳۴ق) بوده است.^۲

وی پس از طی دوره دبیرستان و اخذ دیپلم، به تحصیل علوم دینی روی آورد و سطوح را نزد دایی‌اش آیت‌الله حاج سیدمرتضی فقیه و شوهر خاله‌اش آیت‌الله فاضل لنکرانی (پدر بزرگوار مرحوم آیت‌الله العظمی فاضل لنکرانی) فرا گرفت و پس از آن به دروس خارج آیات عظام: آقای

بروجردی (۱۸ سال)، حجت کوهکمری، میرزا محمد فیض قمی، سیدمحمدتقی خوانساری، سیداحمد خوانساری و سیدصدرالدین صدر و دروس حکمت و فلسفه فلاسفه بزرگ و حکمای سترگ قم: حاج شیخ مهدی مازندرانی، میرزا مهدی آشتیانی و علامه طباطبایی حاضر شد و بهره‌های فراوان در فقه و اصول و کلام و فلسفه و حدیث و رجال کسب کرد و مبانی علمی‌اش را استوار ساخت و افزون بر تحصیل، به تدریس و تألیف و تحقیق و تبلیغ دین و گردآوری نسخه‌های خطی نفیس پرداخت و کتابخانه‌ای بزرگ و آکنده از کتاب‌های خطی و چاپی گرانبها فراهم ساخت. او از دوستان قدیم و قویم پدرم بود و پدرم مرحوم حجت‌الاسلام و المسلمین حاج شیخ محمد علی انصاری، چندین نسخه خطی از او به امانت گرفته و مطالبی از آنها از جمله: دیوان واعظ قزوینی، دیوان کلیم کاشانی و رساله «عجائب الدنيا» را در کتاب اختران ادب نقل کرده است. پدرم درباره او می‌نویسد:

«جناب مستطاب حجت‌الاسلام و المسلمین آقای حاج سیدمهدی لاجوردی قمی (دامت برکاته) یکی از افاضل حوزه علمیه قم هستند و تألیفاتی دارند. ایشان عشق عجیبی به گردآوری نسخ خطی دارد. به طوری که معروف است بیش از هزار جلد کتاب خطی دارند. ایشان دیوان خطی کلیم کاشانی و واعظ قزوینی را در اختیار حقیق گذاشتند که از معظم له سپاسگزاری می‌نمایم»^۴.

وی در فراهم آوردن و شناسایی نسخه‌های خطی نفیس و گرانبهای کتابخانه آیت‌الله العظمی مرعشی نجفی سهم بسزایی داشت و همراه با پسرخاله بزرگوارش حجت‌الاسلام و المسلمین دکتر سیدمحمد مرعشی، در احکام و استواری این بنای باشکوه، کوشش‌های فراوان نمود و سرانجام، تمام کتابخانه شریف خود را هم به کتابخانه آیت‌الله مرعشی منتقل کرد.

او یکی از اعضای اصلی «لجنة احقاق الحق» بود و آثار و تألیفات بسیاری را به سامان رسانید که

۱. تصحیح و تحقیق عیون اخبار الرضا (ع)، (۲ ج)
 ۲. تصحیح و تحقیق کشکول شیخ بهایی (با حل مشکلات و معماها و مسائل ریاضی)
 ۳. تصحیح و تحقیق دارالسلام محدث نوری (۲ ج)
 ۴. تصحیح و تحقیق اسفار (سفر نفس)
 ۵. ترجمه و شرح فارسی معالم الاصول
 ۶. تصحیح و مقدمه دیوان اصفهانی (حاج شیخ محمدحسین غروی اصفهانی)
 ۷. فهرست فضائل السادات (میر سیداحمد عاملی اصفهانی)
 ۸. غوالی الدرر من کلام سیدالبشر (۱۰۸۰ سخن کوتاه از پیامبر اکرم (ص) با ترجمه فارسی) و کتاب‌های غیرچاپی‌اش هم عبارتند از:
۱. تقریرات درس فقه آیت‌الله العظمی بروجردی
 ۲. منتخب الرجال (دانشمندان نامی قم)
 ۳. تذکره لاجوردی
 ۴. شرح کفایة الاصول
 ۵. ترجمه عیون اخبار الرضا (ع)
 ۶. رساله در جبر و تفویض
 ۷. سی منبر در ماه رمضان
 ۸. ردّ مذاهب باطله
 ۹. شرح مختصر نجات العباد (صاحب جواهر)
 ۱۰. حاشیه بر الهیات شفاء
- آن مرحوم، دارای اجازات روایی و اجتهادی و امور حسبیه از آیات عظام: شیخ آقا بزرگ تهرانی، سیدمحمدمهدی اصفهانی خوانساری (صاحب احسن الودیعة)، مرعشی نجفی، شیخ عبدالنبی عراقی و آیت‌الله حکیم بود که در پایان غوالی الدرر، تصویر آنها آمده است.
- سرانجام آن عالم بزرگوار در ۸۷ سالگی، در روز یکشنبه ۱۷ شهریور ۱۳۹۲ش (۲ ذیقعدة ۱۴۳۴ق) بدرود حیات گفت و پیکر پاکش روز دوشنبه ۱۸ شهریور، تشییع و پس از نماز آیت‌الله العظمی شبیری زنجانی بر آن، در یکی از بقعه‌های صحن حرم مطهر حضرت معصومه (س) به خاک سپرده شد.

۴. اختران ادب؛ محمدعلی انصاری؛ ج ۲، ص ۱۴۵.

۳. اختران قم؛ ناصرالدین انصاری؛ ص ۱۵۵ - ۱۵۶.

خوش درخشید و بارها آیت الله العظمی میلانی از خدمات ارزنده اش تقدیر کرد. آن مرحوم در طول مبارزات روحانیت بر علیه رژیم شاه، به ترویج و تأیید مرام و نام امام خمینی پرداخت و در عید غدیر ۱۳۴۳ق، کتاب «ظهور ولایت در غدیر» را همراه با تصویر امام خمینی منتشر کرد و چندین بار مورد مؤاخذه ساواک قرار گرفت. او بر ادعیه و اذکار و ختومات و علوم غریبه (جفر و رمل) و شعر و ادبیات بسیار مسلط بود و در خانه اش تا پایان عمر به روی مردم باز و راهنمای آنان بود. او به مردم ختم و دعا و ذکر می داد و برای دردهای درونی و بیرونی ایشان، نسخه های شفابخش می پیچید و بسیاری هم از اثرانفاس و ادعیه وی، شفا گرفتند.

- ۲۲. زندگانی چهارده معصوم (ع)
- ۲۳. زندگانی امام هادی (ع)
- ۲۴. زندگانی امام عسکری (ع)
- ۲۵. زندگانی امام جواد (ع)
- ۲۶. جنگجویان حقیقی
- ۲۷. هدیه طوس
- ۲۸. فضائل الزهراء
- ۲۹. ظهور ولایت در غدیر

آن مرحوم در ۹۰ سالگی، در پایان ذی حجة الحرام ۱۴۳۴ق (۱۳ آبان ۱۳۹۲ش) بدرود حیات گفت. مقام معظم رهبری در پیام تسلیت خویش فرمود:

بسم الله الرحمن الرحيم

برادر گرامی جناب آقای سیدعلی مقدم (دامت توفیقاته)

درگذشت والد مکرّم را به جنابعالی و اخوان و اخوات و دیگر بازماندگان تسلیت می گویم و علوّ درجات ایشان را که عمر خود را در راه خدمت به اسلام مصروف داشتند، از خداوند متعال مسئلت می نمایم.

سیدعلی خامنه ای

۱۴ آبان ۱۳۹۲

- برخی از تألیفات چاپی اش عبارتند از:
- ۱. کیفر کردار (۱۰ ج)
- ۲. راهنمای بهشت (۵ ج)
- ۳. ختوم و اذکار (۲ ج) که به عربی ترجمه شده است.
- ۴. سرمایه سعادت و نجات
- ۵. صفات متقین
- ۶. معراج المؤمن (به عربی ترجمه شده است)
- ۷. گنجینه نمازهای اسلام
- ۸. دستورات زندگی از ولادت تا دفن
- ۹. مفاتیح القلوب
- ۱۰. سرگرمی یا رفع خستگی (هزار داستان)
- ۱۱. حقوق والدین و اولاد
- ۱۲. شرح صلوات
- ۱۳. دیوان مقدم
- ۱۴. نغمه های مقدم
- ۱۵. مناجات نامه مقدم
- ۱۶. مقاصد الرمل (فالنامه مقدم)
- ۱۷. منطق مقدم (ترازوی دانش)
- ۱۸. مجمع العلوم و الحروف: جفر جامع، علم نجوم، علوم غریبه و طب اسلامی
- ۱۹. صرف مقدم (قواعد العربیه)
- ۲۰. مقتل جامع: بزرگ ترین غوغای جهان در کوفه و شام
- ۲۱. زندگانی خاتم الانبیاء (ص)

حجت الاسلام و المسلمین مقدم

حضرت مستطاب حجت الاسلام و المسلمین آقای حاج سیدمحمدتقی مقدم، یکی از مؤلفین علوم اسلامی و از خدمتگذاران امین و دیرین شرع مقدس و از مؤجبین مذهب حقه بود.

فقیه سعید، در سال ۱۳۰۲ش (۱۳۴۲ق) در سبزوار، در بیت علم و فضیلت زاده شد. اجداد و نیاکانش از سادات اعرجی سبزوار و از علما و فضلا بودند. وی در کودکی به مشهد مقدس آمد و با سقوط رضاخان در ۱۳۲۰ش، به همراه دوستانش مرحومان: استاد زین الدین جعفر زاهدی^۵ و استاد کاظم مدیر شانه چی^۶ به تحصیل علوم دینی روی آورد و ادبیات عرب را نزد استاد شیخ محمدتقی ادیب نیشابوری و شیخ محمدحسن ادیب هروی و شرح لمعه را نزد مرحوم استاد سیداحمد مدرس یزدی و سطوح عالیّه را هم نزد آیات: شیخ مجتبی قزوینی و شیخ هاشم قزوینی و دروس خارج فقه و اصول را نزد آیات عظام: سیدمحمدهادی میلانی و حاج میرزا حسین فقیه سبزواری آموخت و چند وقتی هم به نجف اشرف رفت و در درس آیت الله العظمی خوبی شرکت کرد. سپس به مشهد مقدس بازگشت و به خطابه و منبر (در دهه ۱۳۳۰ و ۱۳۴۰)، تألیف کتب بسیار، تشکیل هیئت های دینی و صنفی، احداث مؤسسات و بناهای دینی و مذهبی و آموزشی مانند انجمن انصار فاطمی، حزب حق، مؤسسه فرهنگی دارالعلم، انتشارات مقدم، کتابخانه عمومی مقدم، بیت الزهراء (س)، بنای محمّدیه که دبستان مذهبی در کوچه جدیدها بود که فرزندان مرحوم آقای میلانی از تحصیل کنندگان آن بودند، تشکیل مجالس دعای کمیل و دعای ندبه (در مسجد گوهرشاد و مسجد ملاحیدرو منزل خویش) و سپس در حسینیه خود و اقامه مجالس جشن و ماتم ائمه اطهار و تدریس تفسیر قرآن، اشتغال جست و در صحنه اجتماعی و دینی و مذهبی مشهد مقدس

۵. انصاری، ناصرالدین، اختران فضیلت، ج ۲، ص ۴۱۵

۶. همان، ص ۷۶۱

آیت الله مرندی

حضرت مستطاب آیت الله آقای حاج شیخ علی رضا خوش زبان، معروف به حاج آقا رضا مرندی، یکی از علمای نامی تبریز بود.

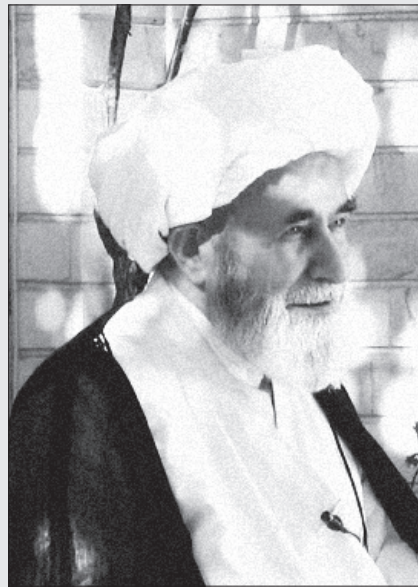
فقیه سعید، در سال ۱۳۱۰ ش (۱۳۴۰ق)، در روستای «اولان» از توابع مرند، زاده شد و پس از تحصیلات نخستین در سال ۱۳۲۵ ش به خوی رفت و در مدرسه نمازی، از محضر استادانی چون: حاج شیخ علی مجتهدی و حاج شیخ جابر فاضلی بهره گرفت و در سال ۱۳۲۹ ش، به مرند آمد و از دروس حاج میرزا محمد مرندی و حاج میرزا محمد فقیه استفاده کرد. سپس در سال ۱۳۳۱ ش به تبریز آمد و سطوح عالی را در مدرسه طالبیه از محضر حضرات آیات: سیدرضا مرندی، سیدمهدی انگجی، سیدابراهیم دروازه‌ای، شیخ نصرالله شبستری، سیدکاظم طباطبایی مفید، میرزا محمد توتونچی و میرزا احمد اهری و شرح منظومه را از آیت الله سیدمرتضی مستنبت و شرح تجرید را از آیت الله سیدمحمد بادکوبه‌ای فرا گرفت و این درس‌ها را با حضرات آقایان: سیدعبدالطیف قرش کوهکمری، شیخ جلیل هزورخویی، سیدملک موسوی طسوجی، سیدعلی پیغمبردوست و شیخ عبدالکریم دستجردی مباحثه می نمود.

معظم له، سالیان فراوان در تبریز به خدمات دینی، مانند تألیف و تبلیغ دین و اقامه جماعت در مساجد راسته بازار، شهریار و مسجد مقدس و تدریس عروة الوثقی و رسائل و مکاسب اشتغال داشت و از آیات عظام: میلانی، شریعتمداری، سیدمحمد روحانی، سیدمحمد شیرازی، میرزا جواد تبریزی، اجازات امور حسبیه داشت و نماینده معروف آیت الله العظمی خویی و سپس آیت الله العظمی سیدعلی سیستانی بود.^۷

از آثار اوست:

۱. تصحیح مفاتیح الجنان
۲. تصحیح مصباح الشریعة

۷. آل محمد، سیدرضا؛ عالمان آل محمد (تحقیق و تکمیل: محمد الوان سازخویی)؛ ص ۵۱۶-۵۱۷

۳. مجموعه استفتائات (از مراجع تقلید) که چاپ شده است.

آن مرحوم در ۸۲ سالگی، در روز شنبه ۱۸ آبان ۱۳۹۲ ش (۵ محرم الحرام ۱۴۳۵ق) چشم از جهان فرو بست و پیکر پاکش روز یکشنبه ۱۹ آبان تشییع و پس از نماز آیت الله حاج شیخ محسن مجتهد شبستری بر آن، در وادی رحمت (تبریز) به خاک سپرده شد.

حجت الاسلام خدایی

حضرت مستطاب حجت الاسلام والمسلمین آقای حاج میرزا احمد خدایی یکی از فضیلتی حوزه علمیه قم بود.

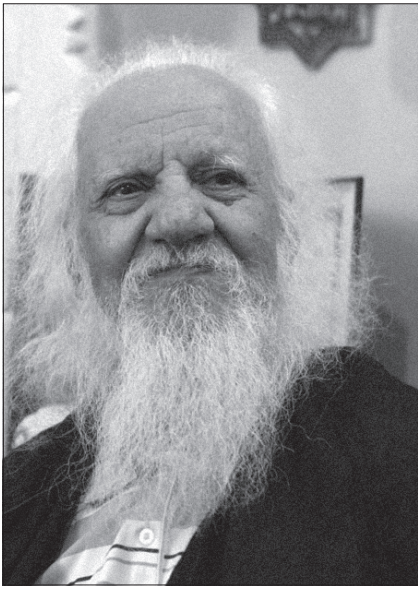
فقیه سعید در سال ۱۳۵۴ق (۱۳۱۴ش)، در روستای لیقوان از توابع تبریز به دنیا آمد و پس از تحصیلات نخستین در زادگاهش و شکست حکومت ننگین پیشه‌وری و آزادی آذربایجان، در سال ۱۳۲۵ ش، همراه با برادرش آیت الله میرزا یدالله خدایی (۱۳۴۰-۱۴۳۰) رهسپار قم شد و سطوح عالی را از حضرات آیات: محمدتقی ستوده، حسین نوری همدانی و برادرش میرزا یدالله خدایی (شرح لمعه)، علی مشکینی و شیخ مجتبی عراقی (مکاسب)، شیخ جعفر سبحانی (کفایه و شرح منظومه) و سیدمحمدباقر سلطانی طباطبایی (کفایه)، سیدرضا صدر و علامه طباطبایی (اسفار و

تفسیر) را فرا گرفت و پس از آن به دروس خارج فقه و اصول آیات عظام: آقای بروجردی، امام خمینی (اصول) و آقای شریعتمداری (فقه) حاضر شد و این درس‌ها را با آقایان: علی دوانی، زین العابدین قربانی، شیخ نعمت الله ادیب لاری و شیخ حسین یاسینی مباحثه می کرد. او در سال ۱۳۴۸ ش، از طرف آیت الله شریعتمداری به مرودشت شیراز عزیمت کرد و ۱۳ سال (تا سال ۱۳۶۱) به خدمات علمی و دینی و مبارزه با فرقه‌های منحرف شیخی و بهایی پرداخت و موفق شد چندین مدرسه علوم دینی، صندوق قرض الحسنه، کتابخانه و مسجد را بناگذارد و سال‌ها به تدریس علوم دینی و تفسیر قرآن و اقامه مجالس مذهبی پرداخت تا آنکه پس از پیروزی انقلاب اسلامی، از سوی امام خمینی به امامت جمعه همان شهر منصوب شد. او پس از چند سال در ۱۳۶۱ ش، به قم باز آمد و به تدریس در مراکز دانشگاهی پرداخت و سپس در سال ۱۳۷۶ ش، از سوی دفتر رهبرانقلاب اسلامی، به کشور آذربایجان (شوروی) رفت و به خدمات دینی و مذهبی پرداخت و در سال ۱۳۸۴ ش، از سوی مرحوم آیت الله العظمی فاضل لنکرانی به مسکو (پایتخت روسیه) اعزام شد و سال‌ها به نشر و گسترش دین و مذهب پرداخت.

آثار آن مرحوم عبارتند از:

۱. تحلیلی بر تاریخ و عقائد فرقه شیخیه
۲. اسلام و کمونیسم
۳. حدیث ولایت (باهمکاری مرحوم شیخ محمود طلوعی)
۴. روز رهایی (ترجمه کتاب یوم الخلاص، نوشته کامل سلیمان)
۵. راه ما در اصول و فروع (ترجمه کتاب مسلکنا فی الاصول والفروع و الاخلاق، نوشته آیت الله مشکینی)
۶. رساله فی طهارة اهل الكتاب (مخطوط)

آن مرحوم در ۷۷ سالگی، در روز چهارشنبه ۱۸ بهمن ۱۳۹۱ ش، چشم از جهان فرو بست و پیکرش در روز پنجشنبه ۱۹ بهمن ۱۳۹۱ (۲۵ ربیع الاول ۱۴۳۴ق) تشییع و پس از نماز آیت الله آقای

او اتفاق دارند و او را بر داشتن فضایل اخلاقی و سجایای انسانی ستایش می‌کنند. من از سال ۱۳۲۷ که وارد دانشکده معقول و منقول شدم و در مدرسه عالی سپهسالار دارای حجره و راتبه شدم، با آیتی‌آشنایی پیدا کردم و همواره سلام و علیک گرمی با هم داشتیم و همیشه در جزرو مدّ زندگی او قرار داشتیم و حتی زمانی که جَهْلَه و سَفَلَه زمان با حقد و حسد که بر علم این دانشی مرد داشتند، موجب انتظار خدمت او شدند و او با کار در دگّه بلیط فروشی شرکت واحد ارتزاق می‌نمود. گاه‌گاه به او سر می‌زدم و او را دلداری می‌دادم که خورشید برای همیشه زیر ابر نمی‌ماند و علم را شرافتی ذاتی است که به تنقیص ناقصان کم نمی‌شود.

قیمت دانش نشود کم بدانک
خلق کنون جاهل و دون همت است
کوکب علم آخر سر بر کند
گرچه کنون تیره و در رجعت است

و این اندیشه ما تحقق یافت و عبدالمحمد آیتی همچون ستاره‌ای بر فرهنگستان زبان و ادب فارسی درخشید.»

برخی آثار فاخر و ماندگارش عبارتند از:

۱. ترجمه قرآن کریم که از بهترین ترجمه‌های قرآن در عصر کنونی و انتخاب بهترین واژه‌ها بوده و پیراسته از واژه‌های نامأنوس و ساختگی است.
۲. ترجمه نهج البلاغه
۳. ترجمه صحیفه سجاده
۴. ترجمه الغارات (ابوهلال ثقفی)
۵. ترجمه الغفران (ابوالعلاء معری) به نام آمرزش
۶. ترجمه تقویم البلدان (ابوالفداء)
۷. ترجمه تاریخ الادب العربی (از حنا الفاخوری) به نام تاریخ ادبیات زبان عربی
۸. ترجمه تاریخ ابن خلدون
۹. ترجمه معلقات سبع (شاهکار ادب عربی)
۱۰. ترجمه معجم الادباء (یاقوت حموی)
۱۱. ترجمه الحوادث الجامعة (ابن الفوطی)
۱۲. ترجمه شاهنامه (بنداری)
۱۳. شکوه سعدی در غزل
۱۴. تاریخ دولت اسلامی در اندلس

حاج شیخ محمد جواد فاضل لنکرانی بر آن، در بقعة العلماء قبرستان باغ بهشت قم به خاک سپرده شد.

استاد آیتی

استاد بزرگ علم و ادب ایران، مرحوم آقای عبدالمحمد آیتی، یکی از مترجمان چیره‌دست و نامی کشور و از چهره‌های ماندگار جمهوری اسلامی و صاحب ده‌ها اثر فاخر و نفیس علمی و ادبی بود.

فقیه سعید در سال ۱۳۰۵ ش (۱۳۴۵ق)، در بروجرد زاده شد و پس از تحصیل در مکتبخانه و مدارس، رهسپار حوزه علمیه بروجرد و سپس حوزه علمیه قم شد و پس از تکمیل سطوح عالیّه، در خرداد ۱۳۲۸ ش، در رشته معقول از دانشکده علوم معقول و منقول فارغ التحصیل شد و در «دانشسرای عالی» هم روش تحقیق جدید را فرا گرفت و با علاقه‌ای که به ادب عربی داشت، به مطالعه و ترجمه متون ادبی کلاسیک و نو پرداخت و با تلاش بسیار خویش، بر نثر عربی قدیم و جدید تسلط یافت و تمام شروح دیوان متنّبی و شروح مقامات حریری و شروح معلقات سبع را دید و نیوشید و در این رشته، شب از روز شناخت و آثار ادبا و شعرای عرب را تفحص کرد. او بیش از هفتاد سال عمر خویش را به ترجمه متون مقدس اسلامی و شیعی و آثار فاخر فرهنگ عرب و عجم سپری ساخت. دوست دیرین او، استاد بزرگوار جناب دکتر مهدی محقق در باره او نوشته است:

«اگر از مقام والای علمی استاد آیتی بگذریم و به پایه‌های اخلاقی و معنوی او به غور بپردازیم، می‌بینیم که او همچون مولای متقیان، دنیا را خوب شناخت و از آن به حداقل اکتفا کرد. جاه و جلال و مال و منال، او را فریب نداد و غرور دنیا را به دنیامداران سپرد.

از من چون شناختم تو را بگذر
آنکه بفریب هر که را خواهی
دوستان آیتی، بر سلامت نفس و حسن خوی

۱۵. گزیده و شرح خمسه نظامی
۱۶. شرح داستان خسرو و شیرین نظامی
۱۷. غزل‌های ابونواس
۱۸. کالسکه زرین (ترجمه داستان‌هایی از برداران گریم)
۱۹. کشتی شکسته (ترجمه کتابی از نویسنده هندی، رابیندرانات تاگور)
۲۰. باتلاق (ترجمه کتابی از نویسنده فنلاندی: میکاوا لناری)
۲۱. تاریخ فلسفه در جهان اسلامی
۲۲. درباره فلسفه اسلامی، روش و تطبیق آن (ترجمه کتابی از ابراهیم بیومی مذکور)
۲۳. شکوه قصیده (گزیده سخن پارسی)
۲۴. تحریر تاریخ و صاف
۲۵. تحریر و تهذیب رساله الغفران (ابوالعلاء معری)
۲۶. بسی رنج بردم، باز نویسی داستان‌هایی از شاهنامه فردوسی
۲۷. گزیده شرح مقامات (حمیدی)
۲۸. قصه بارئد و بیست قصه دیگر از شاهنامه
۲۹. شرح منظومه مانلی و پانزده قطعه دیگر آن مرحوم در ۸۷ سالگی، در روز چهارشنبه ۲۰ شهریور ۱۳۹۲ ش (۶ ذی القعدة ۱۴۳۴ق) در گذشت و پیکرش صبح روز شنبه ۲۳ شهریور، تشییع و پس از نماز حجت‌الاسلام سید محمود دعایی، در قطعه نام‌آوران بهشت زهرا (تهران) به خاک سپرده شد.